

Ontologioista ja tiedonhausta

Jaana Kekäläinen

TAMPEREEN
YLIOPISTO

INFIM

TUTKIMUSKESKUS

INFORMAATIOTUTKIMUKSEN JA INTERAKTIIVISEN MEDIAN LAITOS

Kolme näkökulmaa

- Tiedon organisointi
 - tallennus- ja hakujärjestelmät
- Palvelujen tuottajat
 - muistiorganisaatiot
- Tiedonhakijat
 - ”käyttäjät”

TIEDON ORGANISOINTI

Käsitteet, luonnollinen kieli ja 'aboutness'

- Taustaa: käsitekieli
 - Leibniz: Calculus ratiocinator
 - Frege: Begriffsschrift
 - Raili Kauppi: Käsiteteoria
- Tiedon organisoinnissa
 - tallennuksen ja haun yhdenmukaisuus
 - luokitus ja indeksointi - käsittemallit!
- Aboutness-problematiikka

ONTOLOGIAT

- Formaalisuus
- Granulaarisuus
 - Millä hierarkian tasolla käsitteet ovat
- Käsitteiden väliset suhdetyypit
 - vrt. tesaurus
- Ontologian ala ja kate
 - maailman malli vs
 - erityisalan kuvaus vs
 - henkilökohtainen käsitteistö
 - Vähemmästä voi sanoa enemmän
- Kuka käyttää
 - ihminen vai kone

MUISTIORGANISAATIOT

Kuvailu vai ei?

- Kannattaako kuvailu?
- Kannattaako ontologioiden rakentaminen?
 - Kuinka paljon aikaa se vie?
 - Kuinka vaikeaa se on?
 - Miten ontologia evaluoidaan?
- Mikä on toivottu granulaatiotaso?

Kenelle? ja mitä?

- Käyttäjien ja käyttöjen valtamerot
 - Tulkinta ja käyttö
- Aineistojen avaruus
 - Mitä voidaan ja mitä kannattaa kuvailla?
- Kuka kuvailee?
 - Folksonomiat

TIEDONHAKIJAT

E.V.V.K

- Tiedonhaku on välttämätön paha
 - Järjestelmiä käytetään vähimmän vaivan periaatteella
- Voiko järjestelmiin luottaa?
- Sopeutuminen
- Tulkinta vs. käyttö

Lopuksi...

- Ongelmakohtat: ontologian rakentaminen ja kuvailu
 - 'Ontologisia' rakenteita voi 'louhia' netistä
 - AFFLATUS.UCD.IE/Thesaurus Rex
 - Ontologioiden rakentamista voi tukea
 - Vaihtoehtona ontologioita voi käyttää pelkästään hakuvaiheessa
- Tarve (motivaatio?), aika ja raha ratkaisevat tiedon tallentajien ja hakijoiden kiinnostuksen hakuvälineisiin

KIITOS!

Ontologioita

